

📁 ชื่อผลงานวิจัย (ไทย)

การประยุกต์ใช้วิธีการประเมินการปฏิบัติงานสำหรับประเมินสมรรถนะของผู้ประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อต่ออายุการรับรอง

📁 ชื่อผลงานวิจัย (อังกฤษ)

An Application of the Performance Appraisal Method to Assess the Competency of Basic Education External Evaluators for License Renewal

📁 ชื่อนักวิจัย

ศจี จิระโร

📁 ปีที่ผลงานวิจัยเสร็จ

พ.ศ. 2552

📁 ประเภทของงานวิจัย

การวัดประเมินผลการศึกษา

📁 คำสำคัญ

การประเมิน ผู้ประเมินภายนอก

📁 ความเป็นมา/หลักการและเหตุผล

จากการศึกษารูปแบบการประเมินที่สามารถประเมินสมรรถนะได้ครอบคลุมหลายมิติ พบว่า การประเมินที่ครอบคลุมหลายมิติโดยใช้วิธีการประเมินการปฏิบัติงาน เป็นวิธีหนึ่งที่ควรนำมาประยุกต์ใช้ในการประเมินเพื่อต่ออายุการรับรองผู้ประเมิน เพื่อให้สามารถประเมินสมรรถนะของผู้ประเมินได้อย่างครอบคลุมทั้งด้านความรู้ จิตใจ และทักษะความสามารถ ทำให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้ผู้ประเมินที่มีศักยภาพสูงในการทำงาน นำมาสู่การบรรลุเป้าหมายของ สมศ. ในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ตามที่กำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ในลำดับต่อไป ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการประยุกต์ใช้วิธีการประเมินการปฏิบัติงาน สำหรับการประเมินสมรรถนะผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะสามารถประเมินได้ครอบคลุมสมรรถนะที่กำหนดตามสภาพการณ์ที่เหมือนจริงได้มากกว่า การประเมินโดยการใช้แบบสอบถามเพียงอย่างเดียว

📁 วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อพัฒนาวิธีการประเมินการปฏิบัติงาน (Performance Appraisal Method) สำหรับการประเมินสมรรถนะผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้น

พื้นฐาน เพื่อต่ออายุการรับรอง โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้ **ขั้นตอนที่ 1** กำหนดประเด็นประเมินการปฏิบัติงาน โดยการวิเคราะห์สมรรถนะผู้ประเมินภายนอก จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพภายนอก รวมทั้งการกำหนดน้ำหนักความสำคัญของประเด็นประเมินในแต่ละประเด็น **ขั้นตอนที่ 2** พัฒนาวิธีการประเมินการปฏิบัติงาน สำหรับการประเมินสมรรถนะผู้ประเมินภายนอก โดยจัดทำกรอบการประเมิน ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจพิจารณาตามแบบการประเมินวิธีการประเมิน รวมทั้งพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประเด็นประเมินต่างๆ ก่อนทดลองใช้ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จำนวน 33 คน ที่เรียนรายวิชา วิธีวิทยาการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ สมศ. ให้การรับรอง **ขั้นตอนที่ 3** ทดลองใช้วิธีการประเมินการปฏิบัติงาน สำหรับการประเมินสมรรถนะผู้ประเมินภายนอก ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบและ เก็บรวบรวมข้อมูลการประเมินสมรรถนะ ด้านความเป็นกัลยาณมิตร จรรยาบรรณในการประเมิน และสมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีม จากครูและผู้บริหารสถานศึกษา แห่งหลังสุดที่ผู้ประเมินดำเนินการประเมินคุณภาพ รวมทั้งให้เพื่อนร่วมทีมประเมินสมรรถนะการทำงานเป็นทีมด้วย ส่วนสมรรถนะความรู้ด้านการประกันคุณภาพ และความสามารถในการประเมินผล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดทดสอบผู้ประเมินภายนอก จำนวน 10 คน **ขั้นตอนที่ 4** ประเมินคุณภาพของวิธีการประเมินการปฏิบัติงาน สำหรับการประเมินสมรรถนะผู้ประเมินภายนอก เก็บรวบรวมโดยพิจารณาจากผลการประเมินวิธีการประเมินตามมาตรฐานที่กำหนดโดยคณะกรรมการร่วมในการกำหนดมาตรฐานการประเมิน (the joint committee on standards for educational evaluation) และผลการประเมินความพึงพอใจในการใช้วิธีการประเมินการปฏิบัติงาน รวมทั้งการพิจารณาจากผลการสัมภาษณ์เพื่อประเมินวิธีการประเมินการปฏิบัติงาน สำหรับการประเมินสมรรถนะผู้ประเมินภายนอก ตามมาตรฐานการประเมินและความพึงพอใจในการใช้วิธีการประเมิน

ผลการวิจัย

1. ผลการกำหนดสมรรถนะของผู้ประเมินภายนอก

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการวิเคราะห์สมรรถนะผู้ประเมินภายนอก จากการสัมภาษณ์รองผู้อำนวยการ สมศ. และผู้เชี่ยวชาญด้านการประกันคุณภาพ จำนวน 12 คน เพื่อกำหนดประเด็นประเมิน และน้ำหนักความสำคัญ ที่ใช้เป็นกรอบในการประเมินผู้ประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อต่ออายุการรับรอง

2. ผลการพัฒนาวิธีการประเมินการปฏิบัติงาน สำหรับการประเมินสมรรถนะผู้ประเมินภายนอก

ผลการพัฒนาวิธีการประเมินการปฏิบัติงาน เป็นผลของการตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพของเครื่องมือประเมินการปฏิบัติงาน สำหรับการประเมินสมรรถนะผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อต่ออายุการรับรอง ก่อนนำไปทดลองใช้ในการประเมินสมรรถนะผู้ประเมินภายนอก โดยการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล และเป็นวิทยากรฝึกอบรมผู้ประเมินภายนอก รวมทั้งการประเมินนักศึกษาที่ผ่านการเรียน รายวิชาวิธีวิทยาการประกันคุณภาพการศึกษา ตามหลักสูตรที่ สมศ.รับรอง จำนวน 33 คน

3. ผลการทดลองใช้วิธีการประเมินการปฏิบัติงาน

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้วิธีการประเมินที่พัฒนาขึ้น โดยมีผู้เข้ารับการประเมินตามวิธีการประเมินดังกล่าว ประกอบด้วยผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 10 ท่าน ที่มีประสบการณ์ในการประเมินปีละไม่ต่ำกว่า 2 ครั้ง (ตามเกณฑ์การประเมินเพื่อรักษาสถานภาพ กำหนดโดย สมศ.) ผลการทดลองใช้วิธีการประเมินการปฏิบัติงาน ผลการประเมินสรุปได้ว่า ผู้ประเมินภายนอกที่เข้ารับการประเมินการปฏิบัติงาน สำหรับประเมินสมรรถนะผู้ประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อต่ออายุการรับรอง ทั้ง 10 คน ผ่านเกณฑ์การต่ออายุการรับรองความเป็นผู้ประเมินภายนอก โดยมีค่าร้อยละของคะแนนรวมอยู่ระหว่าง 71.67 ถึง 89.41 ผู้ที่มีค่าร้อยละของคะแนนรวมสูงสุด คือ ผู้ประเมิน รหัส 02 มีค่าร้อยละของคะแนนรวม 89.41 รองลงมาคือ ผู้ประเมิน รหัส

06 และ รหัส 04 มีค่าร้อยละของคะแนนรวม 85.63 และ 85.33 ตามลำดับ ส่วนผู้ประเมิน รหัส 10 มีค่าร้อยละของคะแนนรวม ต่ำที่สุด คือ 71.67

4. ผลการประเมินวิธีการประเมินการปฏิบัติงาน

การประเมินคุณภาพวิธีการประเมินการปฏิบัติงาน สำหรับประเมินสมรรถนะผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อต่ออายุการรับรอง ประกอบด้วย ผลการประเมินวิธีการประเมินการปฏิบัติงานฯ และผลการประเมินความพึงพอใจในการประเมินการปฏิบัติงาน

อภิปรายผล

การกำหนดประเด็นประเมินและน้ำหนักความสำคัญ สำหรับการประเมินการปฏิบัติงาน ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สอดคล้องกับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในหลายประเด็นด้วยกัน โดยผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นว่า **การประเมินสมรรถนะความรู้ด้านการประกันคุณภาพ** เป็นหลักการเบื้องต้นที่ผู้ประเมินภายนอกจะต้องเข้าใจ เพื่อจะได้ถ่ายทอด และทำความเข้าใจให้แก่สถานศึกษาได้ และเห็นว่า **การประเมินสมรรถนะด้านความสามารถในการประเมินผล** เป็นสมรรถนะสำคัญที่ผู้ประเมินภายนอกจะต้องมี เนื่องจากผู้ประเมินจะต้องสามารถนำหลักการในการประเมินผล มาประยุกต์ใช้ในการทำงานได้ ส่วน**การประเมินผล การปฏิบัติงาน** ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า เป็นการบ่งบอกถึงระดับคุณภาพของผู้ประเมินได้อย่างแท้จริง เนื่องจากเป็นผลของงานที่ผู้ประเมินได้ปฏิบัติ โดยส่วนใหญ่เห็นว่ามีความสำคัญเป็นอันดับที่สาม **การประเมินสมรรถนะด้านความสามารถในการทำงานเป็นทีม** ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นว่า เป็นสมรรถนะเหมาะสมในการประเมินผู้ประเมินภายนอก เนื่องจากการทำงานของผู้ประเมิน เป็นการทำงานในรูปแบบของทีมประเมิน ผู้ประเมินจะต้องมีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้งานประเมินคุณภาพภายนอกสำเร็จลุล่วงลงได้ **การประเมินสมรรถนะด้านความเป็นกัลยาณมิตรในการประเมิน** ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า เป็นสมรรถนะสำคัญที่ผู้ประเมินภายนอกต้องมี เนื่องจากผู้ประเมินจะต้องเป็นผู้ชี้แจงทำความเข้าใจ สร้างทัศนคติในเชิงบวกต่อการประกันคุณภาพให้กับสถานศึกษา และ**การประเมินสมรรถนะด้านจรรยาบรรณในการประเมิน** ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า จรรยาบรรณของผู้ประเมินจะส่งผลโดยตรงต่อความถูกต้อง น่าเชื่อถือของผลการประเมิน หากผู้ประเมินขาดจรรยาบรรณ จะทำผลการประเมินภายนอกสถานศึกษาไม่เป็นที่ยอมรับ รวมทั้งจะส่งผลเสียต่อภาพลักษณ์ของการประเมินคุณภาพภายนอกด้วย

ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวมีความสอดคล้องกับเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ โดยงานวิจัยของ ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน (2547) ระบุว่า ความรู้ของผู้ประเมินภายนอกเป็นองค์ประกอบที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด ที่จะเอื้อต่อประสิทธิภาพในการประเมิน อีกทั้งวิจารณ์ พานิช และคณะ (2544) ระบุว่าองค์ประกอบด้านความรู้ความสามารถเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง การประเมินสถานศึกษาต้องใช้ความรู้ความสามารถ แนวคิดของ King et al. (2003) ได้ระบุว่าความสามารถในการประเมิน เป็นองค์ประกอบสำคัญของสมรรถนะสำหรับผู้ประเมิน ประกอบด้วย ความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูล ความรอบรู้ในความหลากหลายของกลวิธีในการประเมิน ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับหลักการประเมิน ความสามารถในการตีความข้อมูล ความสามารถในการรายงานผลการประเมิน ตัดสินผลประเมิน และความสามารถในการให้คำแนะนำ ผุสดี รุมาคม (2551) ระบุว่า การประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นองค์ประกอบสำคัญของการประเมินการปฏิบัติงาน และ Beach (1970) กล่าวว่า การประเมินผลการปฏิบัติงาน หมายถึง การประเมินบุคคลแต่ละรายอย่างเป็นระบบ โดยพิจารณาที่ผลการทำงานและศักยภาพการพัฒนา งานวิจัยของ อรนิศา เจริญรวย (2544) พบว่า การมีทักษะในการทำงานเป็นทีม เป็นสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้ประเมินภายนอก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2550) กล่าวถึง สมรรถนะของผู้ประเมินภายนอกว่า ผู้ที่จะทำงานเป็นผู้ประเมินในนามของ สมศ.จะต้องดำเนินการประเมินด้วยความเป็นกัลยาณมิตรกับสถานศึกษา มุ่งประเมินเพื่อให้สถานศึกษามีการปรับปรุงและพัฒนาตน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรนิศา เจริญรวย (2544) และปิยะมาศ หวังช่วยกลาง (2548) ระบุว่า ผู้ประเมินภายนอกจะต้องเป็นผู้มีจรรยาบรรณ ซึ่งประกอบด้วยการมีความยุติธรรม เป็นกลาง ไม่ลำเอียง ไม่แสวงหา

ผลประโยชน์ในการประเมิน ไม่แปลงข้อมูลเท็จ ไม่แก้ข้อมูลเท็จ สำนักรับผิดชอบด้วยหลักคุณธรรม จริยธรรม และรักษาความลับ ข้อมูลสารสนเทศส่วนบุคคลในการประเมิน

ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์

1. จากการวิเคราะห์ประเด็นประเมินที่ใช้ในการประเมินการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อต่ออายุการรับรอง จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจากการสัมภาษณ์ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการประเมินคุณภาพภายนอก ได้ข้อสรุปว่า ประเด็นประเมินทั้ง 6 ประเด็น ล้วนมีความสำคัญและจำเป็นต่อการปฏิบัติงานประเมินคุณภาพภายนอก สถานศึกษา ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและประเมินคุณภาพของผู้ประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เช่น สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หน่วยประเมินที่มีผู้ประเมินภายนอกในสังกัด ควรนำประเด็นประเมินดังกล่าวไปใช้เป็นกรอบในการพัฒนา และประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก รวมทั้งสามารถนำวิธีการดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการประเมินสมรรถนะผู้ประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อต่ออายุการรับรองได้

2. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ควรมีนโยบายติดตามประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก โดยเปิดโอกาสให้หลายฝ่าย เช่น ครู ผู้บริหารศึกษา เป็นต้น ได้ร่วมวางแผนกำหนดน้ำหนักความสำคัญของประเด็นประเมินในแต่ละประเด็นให้เหมาะสม เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย และเปิดโอกาสให้ได้ประเมินคุณภาพผู้ประเมินในระดับรายบุคคล และจัดเก็บข้อมูลผลการประเมินอย่างเป็นระบบ รวมทั้งควรมีการแจ้งผลการประเมินดังกล่าวให้ผู้ประเมินได้รับทราบเพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุง พัฒนาตน และควรนำผลการประเมินดังกล่าว มาร่วมพิจารณาในการประเมินสมรรถนะเพื่อต่ออายุการรับรอง ผู้ประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งควรใช้วิธีการและเครื่องมือประเมินคุณภาพที่หลากหลาย ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับประเด็นประเมินในแต่ละประเด็น